

Programma training Imaginaire Exposure Dag 1

Tijd: 09.30-17.00 uur
Hoofddocent: mw. prof. dr. Agnes van Minnen
Onderwerp: Imaginaire exposure

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. De basistechniek van imaginaire exposure uitvoeren
2. Een casusconceptualisatie maken
3. De rationale van de behandeling aan de patiënt uitleggen

Literatuur

Vooraf bestuderen:

- Minnen, A. van, & Arntz, A. (2017). Protocollaire behandeling van patiënten met een post-traumatische stress stoornis: Imaginaire exposure en exposure in vivo. In: G.P.J. Keijsers, A. van Minnen, & M. Verbraak C.A.L. Hoogduin, & P. Emmelkamp, (Red.), Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten.
- Rijkeboer, M., & van den Hout, M. (2016). Nieuwe inzichten over exposure. *Tijdschrift voor Gedragstherapie*, 2014(1).
- **Aanbevolen voor theoretische achtergronden:**
- Cooper, A. A., Clifton, E. G., & Feeny, N. C. (2017). An empirical review of potential mediators and mechanisms of prolonged exposure therapy. *Clinical Psychology Review*, 56, 106-121.
- Zie voor alle registratieformulieren:
https://www.behandelprotocollen.nl/themas/behandelprotocollen/bijlagen_volwassenen
- **Huiswerkopdracht vooraf:**
- 1. Lees het protocol
- 2. Bedenk alvast een situatie waarmee je zelf kunt gaan oefenen met imaginaire exposure tijdens de opleidingsdagen. Neem bij voorkeur een eigen ervaring waarin je heel angstig was, of die veel indruk op je heeft gemaakt. Bedenk echter wel dat het om korte oefeningen gaat in een leersituatie.
- 3. Denk na over de volgende vragen:
  - o Bij welke patiënten zou je geen exposure toepassen, en waarom?
  - o Weet je wat de termen complexe PTSS en complex trauma betekenen? Vraag het eens aan je collega's: hebben jullie allemaal dezelfde definitie?
  - o Weet jij het verschil tussen habituatie en extinctie?

Programma:

Tijd	Activiteit	Leerdoel	Werkvorm
09.30 - 11.00	Inleiding imaginaire exposure: rationale en casusconceptualisatie De theorie van imaginaire exposure wordt uitgelegd. Gedragstherapeutische leermodellen komen aan de orde, waaronder het klassieke	2, 3	Plenaire lezing

	<p>conditioneringsmodel als het inhibitiemodel, extinctie en habituatie.</p> <p>De diagnostiek van PTSS komt aan de orde, vooral waar het gevolgen heeft voor indicatie en casusconceptualisatie.</p>		
11.00 - 11.15	Pauze		
11.15 – 12.30	<p>Inleiding imaginaire exposure: behandeltechniek imaginaire exposure</p> <p>De techniek van deze behandeling wordt uitgelegd aan de hand van diverse geheugenmodellen, waaronder het netwerkmodel en een emotieverwerkingsmodel.</p>	1	Plenaire lezing
12.30 – 13.30	Lunch		
13.30-14.30	<p>Oefenen imaginaire exposure: rationale en casusconceptualisatie</p> <p>Hier wordt in subgroepen geoefend hoe de rationale aan de patiënt overgebracht kan worden. De casusconceptualisatie wordt geoefend aan de hand van casuïstiek van patiënten.</p>	2, 3	Intervisie, praktisch oefenen
14.30 - 14.45	Pauze		
14.45 - 16.45	<p>Oefenen imaginaire exposure: behandeltechniek imaginaire exposure</p> <p>De techniek van imaginaire exposure wordt meerdere malen geoefend. Cursisten oefenen in subgroepen met elkaar, met autobiografische levensgebeurtenissen. Tevens wordt er in de groep geoefend, waarbij elke cursist beurtelings een interventie kan doen. Daarnaast wordt de techniek gedemonstreerd met videomateriaal en live-demonstraties.</p>	1	Intervisie, praktisch oefenen
16.45 - 17.00	Bespreken huiswerk, praktijkopdracht, en evaluatie		

Dag 2

Tijd: 10.00-17.00 uur
Hoofddocent: mw. prof. dr. Agnes van Minnen
Onderwerp: In vivo exposure en compound exposure

Leerdoelen

Na afloop van deze bijeenkomst kunt u:

1. De basistechniek van exposure in vivo uitvoeren
2. De basistechniek van compound exposure uitvoeren
3. Casusconceptualisatie in de praktijk

Literatuur

Vooraf bestuderen:

- Van Minnen, A. & De Kleine, R., & Hendriks, L. (2017). Richtlijnen bij moeizaam verlopende exposurebehandelingen van patiënten met een posttraumatische stressstoornis. In: G.P.J. Keijsers, A. van Minnen, & M. Verbraak C.A.L. Hoogduin, & P. Emmelkamp, (Red.), Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten.
- Bicanic, I, De Jongh, A., & ten Broeke, E (2015). Stabilisatie in traumabehandeling bij complexe PTSS: noodzaak of mythe? Tijdschrift voor Psychiatrie, 57, pag. 332-339
- Van Minnen, A. van, Harned, M.S., Zoellner, L., & Mills, K. (2013). Vermeende contra-indicaties voor (imaginaire) exposurebehandeling van PTSS onder de loep. Gedragstherapie, 46, pag. 261-286.
- Hendriks, L., de Kleine, R., van Rees, M. & van Minnen, A. (2011). Een alternatieve kijk op de therapeutische houding bij de behandeling van PTSS. DTh, 31, pag. 382-397.

Huiswerkopdrachten vooraf:

1. Neem dingen mee die jouw 'traumatische' situatie triggert; een foto, muziek, een geur, een filmpje etc., in elk geval iets sensorisch. Neem als je dat hebt ook een laptop mee, een tablet, om op internet te kunnen zoeken naar triggers.
2. Breng een casus mee van een PTSS-patiënt, en bereid voor:
  - a. Welke trauma's heeft de patiënt meegemaakt? Zijn ze A-waardig?
  - b. In welke volgorde zou je de trauma's behandelen?
  - c. Welke eerdere behandelingen heeft de patiënt al gehad voor de PTSS?
  - d. Welke behandeling zou je indiceren, en waarom? Welke niet, en waarom?
  - e. Als je exposure hebt gedaan: hoe was de angstactivatie en het leereffect?
  - f. Overige vragen die je nog hebt.

Programma:

Tijd	Activiteit	Leerdoel	Werkvorm
10.00 - 11.30	Inleiding imaginaire exposure: exposure in vivo De theorie van exposure in vivo wordt uitgelegd. Gedragstherapeutische leermodellen komen aan de orde, waaronder het klassieke conditioneringsmodel als het inhibitiemodel, extinctie en habituatie.	1	Plenaire lezing
11.30 - 11.45	Pauze		
11.45 - 13.00	Inleiding imaginaire exposure: compound exposure	2	Plenaire lezing

	Ook wordt aandacht besteed aan de zogenaamde compound exposure, waarbij meerdere stimuli tegelijkertijd gebruikt worden om tot extinctie te komen. De onderliggende theorie wordt behandeld, waarbij deepened extinction en superexposure wordt behandeld.		
13.00 - 13.30	Lunch		
13.30 - 15.00	Oefenen imaginaire exposure: casusconceptualisatie aan de hand van ingebrachte casussen Deze oefening wordt in subgroepen uitgevoerd aan de hand van materiaal uit de klinische praktijk.	3	Intervisie, praktisch oefenen
15.00 - 15.15	Pauze		
15.15 - 16.45	Oefenen imaginaire exposure: exposure in vivo en compound exposure De techniek van exposure in vivo wordt meerdere malen geoefend in subgroepen. Daarnaast wordt in subgroepen geoefend met compound exposure. Tevens wordt er in de groep geoefend, waarbij elke cursist beurtelings een interventie kan doen. Daarnaast wordt de techniek gedemonstreerd met videomateriaal en live-demonstraties.	1,2	Intervisie, praktisch oefenen
16.45 - 17.00	Bespreken huiswerk, praktijkopdracht, en evaluatie		